
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ІРПІНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал

Випуск 1

Ірпінь • УДФСУ • 2019

УДК 101:070:80(050)

*Засновник та видавець: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2018 року*

Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)

Мови видання: українська, російська, англійська

*Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23520-13360 ПР від 24.05.2018*

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет рішенням Вченої ради
Університету державної фіскальної служби України (протокол № 4 від 25.04.2019)*

Редакційна колегія: д.філос.н., професор В. А. Мандрагеля (гол. ред.); д.філос.н., професор І. В. Богдановський (заст. голов. ред.); канд.н. з держ. упр. Л. А. Весельська (відповідальний секретар); д.філос.н., професор Л. С. Воробйова; д.н. із соц. комунікацій, доцент Н. І. Зикун; д.н. із соц. комунікацій, доцент Н. І. Зражевська (Брістоль, Англія); д.філос.н., професор О. Г. Льовкіна; к.пед.н., доцент Л. В. Онучак; к.пед.н., доцент Т. П. Пернарівська; д.н. із соціології та соц. комунікацій О. Сіновець (Польща).

Ірпінський гуманітарний часопис : науковий журнал / редкол. : В. А. Мандрагеля (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2019. – Випуск 1. – 170 с.

У першому випуску журналу «Ірпінський гуманітарний часопис» вміщені статті, в яких розглядаються актуальні питання буття людини в сучасному суспільстві. Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів досліджень традиційних для освітньо-гуманітарного дискурсу проблем та шляхів їх вирішення. Увага приділяється питанням філософії, історії, психології, соціології, міжнародної політики і безпеки, лінгвістики, журналістики, освіти та інших розділів гуманітарного знання. Матеріали, оприлюднені у першому випуску журналу «Ірпінський гуманітарний вісник», можуть бути корисними для науковців, викладачів, аспірантів, докторантів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх тих, кого цікавлять проблеми сучасних гуманітарних наук.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 08201, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31,
e-mail: irpin_gumanitarniy_chasopys@ukr.net

Використання опублікованих в часописі матеріалів дозволяється за умови обов'язкового посилання на джерело інформації.

Під час посилання на матеріали «Ірпінського гуманітарного часопису» потрібно використовувати транслітерну назву «Irpin humanitarniy chasopys» або «Irpin Humanitarian Journal».

© Університет державної фіскальної
служби України, 2019

УНИВЕРСИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

ИРПЕНСКАЯ ГУМАНИТАРНАЯ ЛЕТОПИСЬ

Научный журнал

Выпуск 1

Ирпень • УГФСУ • 2019

УДК 101:070:80(050)

*Учредитель и издатель: Университет государственной фискальной службы Украины
Основан в 2018 году*

Продолжающееся издание (выходит по мере накопления материала)

Языки издания: украинский, русский, английский

*Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации
Серия КВ № 23520-13360 ПР от 24.05.2018*

*Рекомендовано к печати и распространения в сети Интернет решением Ученого совета
Университета государственной фискальной службы Украины (протокол № 4 от 25.04.2019)*

Редакционная коллегия: д.филос.н., профессор В. А. Мандрагеля (гл. ред.); д.филос.н., профессор И. В. Богдановский (зам. глав. ред.); канд.н. по гос. упр. Л. А. Весельская (ответственный секретарь) д.филос.н., профессор Л. С. Воробьева; д.н. по соц. коммуникациям, доцент Н. И. Зикун; д.н. по соц. коммуникациям, доцент Н. И. Зражевская (Бристоль, Англия); д.филос.н., профессор Е. Г. Левкина; к.пед.н., доцент Л. В. Онучак; к.пед.н., доцент Т. П. Пернариевская; д.н. по социологии и соц. коммуникациям А. Синовец (Польша).

Ирпенская гуманитарная летопись : научный журнал / редколл. В. А. Мандрагеля (глав. ред.) и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины, 2019. – Выпуск 1. – 170 с.

В первом выпуске журнала «Ирпенский гуманитарный журнал» помещены статьи, в которых рассматриваются актуальные вопросы бытия человека в современном обществе. Научный журнал основан с целью публикаций результатов исследований традиционных для образовательно-гуманитарного дискурса проблем и поиска путей их решения. Внимание уделяется вопросам философии, истории, психологии, социологии, международной политики и безопасности, лингвистики, журналистики, образования и других разделов гуманитарного знания. Материалы, изложенные в первом выпуске журнала «Ирпенский гуманитарный вестник», могут быть полезными для научных работников, преподавателей, аспирантов, докторантов, студентов высших учебных заведений, а также для всех тех, кого интересуют проблемы современных гуманитарных наук.

Адрес редакционной коллегии:
Украина, 08201, г. Ирпень, ул. Университетская, 31,
e-mail: irpin_gumanitarniy_chasopys@ukr.net

Использование опубликованных в журнале материалов разрешается при условии обязательной ссылки на источник информации.

Во время ссылки на материалы «Ирпенского гуманитарного журнала» нужно использовать транслитерированное название «Irpın gumanitarniy chasopys» или «Irpın Humanitarian Journal».

© Университет государственной фискальной
службы Украины, 2019

UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

**IRPIN
HUMANITARIAN
JOURNAL**

The Scientific Journal

Release 1

Irpın • USFSU • 2019

УДК 101:070:80(050)

*Founder, publisher and manufacturer: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The Scientific Journal «Irpın Humanitarian Journal» was founded in 2018.*

Continued edition (released with the accumulations of material)

Languages of edition: Ukrainian, English, Russian.

*The certificate of state registration of the print mass media:
KB № 23520-13360 ІП 24.05.2018.*

*Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council
University of SFS of Ukraine (Protocol № 4, 25.04.2019)*

Editorial Board: Doctor of Science (Philosophy), professor, director of The Educational-Research Institute of the Humanities V. A. Mandragelya (Editor-in-chief); Doctor of Science (Philosophy), Professor I. V. Bogdanovskiy (Deputy Editor); Candidate (State administration), Deputy Director of the Educational-Research Institute of the Humanities L. A. Veselskaya (Executive Secretary); Doctor of Science (Philosophy), Professor, Head The Department of Philosophy and Political Science L. S. Vorobyova; Doctor of Science (Social Communications), Associate Professor, Head The Department of Journalism, Ukrainian Literature and Culture N. I. Zykun; Doctor of Science (social communications), associate professor N. I. Zrazhevskaya (Bristol, England); Doctor of Science (Philosophy), Professor, Head The Department of Psychology and Sociology E. G. Levkina; Candidate (Pedagogical Sciences), Associate Professor, Head The Department of Modern European Languages L. V. Onuchak; Candidate (Pedagogical Sciences), Associate professor T. P. Pernarivska; Doctor of Science (Social Communications) A. Sinovec (Poland).

Irpın humanitarian journal : The Scientific Journal / Editorial Board :
V. A. Mandragelya (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of State Fiscal
Service of Ukraine, 2019. – Release 1. – 170 p.

The first issue of the journal Irpin Humanitarian Journal contains articles that deal with current issues of human existence in modern society. The scientific journal was founded with the purpose of publishing the results of research on the problems traditional for the educational and humanitarian discourse and finding ways to solve them. Attention is paid to the issues of philosophy, history, psychology, sociology, international politics and security, linguistics, journalism, education and other sections of humanitarian knowledge. The materials presented in the first issue of the journal Irpin Humanitarian Journal can be useful for researchers, teachers, graduate students, doctoral students, students of higher educational institutions, as well as for all those interested in the problems of modern humanities.

Address of the editorial board:

31, Universitetska str., Irpin, Kyiv region Ukraine, 08201,
e-mail: irpin_gumanitarniy_chasopys@ukr.net

The use of materials published in the journal is allowed by referring to an information source.

During the reference to the materials of the Scientific Journal «Irpın Humanitarian Journal», you need to use the transliterated title «Irpın Gumanitarniy Chasopys» or «Irpın Humanitarian Journal».

© University of the State Fiscal Services
of Ukraine, 2019

ЗМІСТ

Александрова Г. А., Павлова А. К.

Творчі біографії Лесі Українки та Івана Стешенка
в контексті естетичних тенденцій
кінця XIX – початку XX ст. 13

Богдановський І. В.

Формування світоглядних переконань
адептів нетрадиційних релігій 22

Весельська Л. А.

Державне регулювання проблеми біженців:
еволюція історичних етапів 30

Волкова Л. В.

Навчальний діалог як метод формування
іншомовної комунікативної компетенції студентів 40

Громакова Н. Ю.

Дискурс національної ідентичності
у сучасних українських реаліях 49

Дьоба Н. С.

Роль латинської мови у формуванні
професійної компетенції майбутніх юристів 58

Зикун Н. І.

Журнал чи газета: пошук форматів української
сатиричної журналістики початку XX ст. 64

Капосльоз Г. В., Капосльоз В. О.

Форми та методи діяльності
громадських організацій у соціальній сфері 75

Кияшко Ю. П.

Соціально-психологічний портрет
і творчі пріоритети нового покоління журналістів 86

Крапчатова Я. А.

Анломовна компетентність в аудіюванні
як об'єкт автономного навчання 94

Льовкіна О.Г.

Проблема відчуження в соціальній філософії
франкфуртської школи 102

Мандрагеля В. А., Мовчан П. П.

Політика східного партнерства Європейського Союзу:
історія та сучасність 112

Пернарівська Т. П.

Використання мультимедійних технологій на заняттях
з іноземної мови для майбутніх економістів 120

Сабадах В. А.

Сучасні підходи щодо типології тероризму 127

Сукаленко Т. М.

Типаж «студент» у художніх творах XIX ст. 136

Христокін Г. В.

Пошук культурно-історичної специфіки України:
аналіз основних історіософських методологій 149

Шапошник Г. Г.

Значення інноваційних технологій навчання на заняттях
німецької мови у формуванні комунікативної активності
та креативного мислення студентів 161

СОДЕРЖАНИЕ

Александрова Г. А., Павлова А. К.

Творческие биографии Леси Украинки и Ивана Стешенко
в контексте эстетических тенденций конца XIX – начала XX в. 13

Богдановский И. В.

Формирование мировоззренческих убеждений
адептов нетрадиционных религий 22

Весельская Л. А.

Государственное регулирования проблемы беженцев:
эволюция исторических этапов 30

Волкова Л. В.

Учебный диалог как метод формирования
иноязычной коммуникативной компетенции студентов 40

Громакова Н. Ю.

Дискурс национальной идентичности
в современных украинских реалиях 49

Дема Н. С.

Роль латинского языка в формировании
профессиональной компетенции будущих юристов 58

Зыкун Н. І.

Журнал или газета: поиск форматов
украинской сатирической журналистики начала XX ст. 64

Капослез Г. В., Капослез В. А.

Формы и методы деятельности общественных
организаций в социальной сфере 75

Кияшко Ю. П.

Социально-психологический портрет
и творческие приоритеты
нового поколения журналистов 86

Крапчатова Я. А.

Анлоязычная компетентность в аудировании
как объект автономного обучения 94

Левкина Е. Г.

Проблема отчуждения в социальной философии
Франкфуртской школы 102

Мандрагеля В. А., Мовчан П. П.

Политика Восточного Партнерства Европейского Союза:
история и современность 112

Пернаривская Т. П.

Использование мультимедийных технологий на занятиях
по иностранному языку для будущих экономистов 120

Сабадах В. А.

Современные подходы к типологии терроризма 127

Сукаленко Т. Н.

Типаж «студент» в художественных произведениях XIX ст. 136

Христокин Г. В.

Поиск культурно-исторической специфики Украины:
анализ основных историсофских методологий 149

Шапошник Г. Г.

Значение инновационных технологий обучения на занятиях
немецкого языка в формировании коммуникативной активности
и креативного мышления студентов 161

CONTENTS

Aleksandrova G. A., Pavlova A. K.

Creative biographies of Lesya Ukrainka
and Ivan Steshenko in the context of aesthetic tendencies
of the end of the XIX – early XX centuries 13

Bogdanovskiy I. V.

Formation of ideological beliefs
adherents of non-traditional religions 22

Veselska L. A.

State regulation of the problems of refugees:
the evolution of the historical stages 30

Volkova L. V.

Training Dialogue as a Method of Forming Foreign Language
Communicative Competence of Students 40

Gromakova N. Yu.

A Discourse on National Identity
in Contemporary Ukrainian Realities 49

Deoma N. S.

Role of the Latin language
in forming professional competence of future lawyers 58

Zykun N. I.

Magazine or newspaper:
search for Ukrainian satirical journalism formats
at the beginning of the twentieth century 64

Kaposloz G. V., Kaposloz V. O.

Forms and methods of public organizations activity
in the social sphere 75

Kyiashko Y. P.

Social-psychological portrait
and creative priorities of a new generation of journalists 86

Krapchatova Y. A.

Competence in audition as an object of autonomous learning 94

Leovkina O. G.

The Problem of Alienation
in Social Philosophy of Frankfurt School 102

Mandragelya V. A., Movchan P. P.

The policy of the Eastern Partnership of the European Union:
History and Modernity 112

Pernarivska T. P.

Multimedia implementation
for foreign language training of future economists 120

Sabadakh V. A.

Modern Approaches to the Typology of Terrorism 127

Sukalenko T. N.

Type «student» in the XIX century fiction 136

Khristokin G. V.

Search for the cultural and historical specifics of Ukraine:
an analysis of the main historiosophical methodologies 149

Shaposhnyk G. G.

Formation of communicative activity and creative students
thinking with the use of the educational innovative technologies
during the lessons of german language 161

УДК 298.9 (045.2)

Н. І. Зыкун,
д.н. із соціальних комунікацій, доцент,
Університет ДФС України,
e-mail: nzykun@ukr.net
ORCID ID 0000-0001-9727-6190

ЖУРНАЛ ЧИ ГАЗЕТА: ПОШУК ФОРМАТИВ УКРАЇНСЬКОЇ САТИРИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У статті розглядається процес формування видавничих стандартів сатиричної публіцистики початку ХХ ст. З'ясовуються передумови популярності тонкого ілюстрованого сатиричного журналу. Обґрунтовується існування на початку ХХ ст. самостійного виду друкованого сатиричного видання – щотижневої сатиричної газети, яка являла собою поєднання ознак тонких щотижневих сатиричних ілюстрованих журналів, доповнених рисами, властивими газетам. Вказується, що з часом сатирична газета «розчиняється» у газетних виданнях загального змісту, у яких відводилося місце під сатиричні матеріали.

Ключові слова: сатирична публіцистика, сатиричний журнал, щотижневик, сатирична газета, сатиричний листок, сатиричний додаток до газети.

Зыкун Н. И., д.н. по социальным коммуникациям, доцент, Университет ДФС Украины
Журнал или газета: поиск форматов украинской сатирической журналистики начала ХХ ст.

В статье рассматривается процесс формирования издательских стандартов сатирической публіцистики начала ХХ ст. Выясняются предпосылки популярности тонкого иллюстрированного сатирического журнала. Обосновывается существование в начале ХХ ст. самостоятельного вида печатного сатирического издания – еженедельной сатирической газеты, которая являла собой сочетание признаков тонких еженедельных сатирических иллюстрированных журналов, дополненных чертами, свойственными газетам. Указывается, что со временем сатирическая газета «растворяется» в газетных изданиях общесодержания, в которых отводилось место под сатирические материалы.

Ключевые слова: сатирическая публицистика, сатирический журнал, еженедельник, сатирическая газета, сатирический листок, сатирическое приложение к газете.

Метою статті є порівняння типологічних особливостей таких сатиричних форматів, як сатиричний журнал і сатирична газета, простежування конкурентної їх боротьби в медіадискурсі початку ХХ ст.

Постановка проблеми. В умовах зміни підходів до транслявання медіаінформації широкій аудиторії у контексті технічно-технологічних змін, трансформацій інформаційного простору й медійного дискурсу залишається актуальним питання виокремлення типів і

видів друкованих видань. Видові формати сатиричної публіцистики активно формувалися на початку ХХ століття, активно змінюючи один одного. Найбільш життєздатним виявився тонкий сатиричний ілюстрований журнал, однак в українському інформаційному просторі були представлені й інші сатиричні видання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Своєрідність сатиричної публіцистики залежно від різновиду друкованого періодичного видання, у якому вона оприлюднювалася, під різним кутом зору розглядали Є. Демченко, В. Жуков, Ю. Івакін, Б. Левінтов, О. Лепілкина, Г. Стернін. Багатий матеріал для порівняльного аналізу й уточнення типологічних ознак різних видів друкованої сатиричної періодики містять довідково-лексикографічні джерела. Цікавими є спостереження й узагальнення на матеріалі дисертаційних досліджень сатиричних друкованих видань різних українських регіонів В. Стадника, О. Почапської, Л. Сніцарчук та інших. Побіжно зачіпаються композиційно-оформлювальні, жанрові й проблемно-тематичні характеристики авторами, які досліджували в історичному плані українську періодику або окремі друковані видання чи жанри. Дає інформацію для формування цілісної картини з досліджуваної проблеми й емпіричний матеріал про самоназви періодичних видань редакціями й видавцями.

Методи дослідження. Емпіричний матеріал систематизувався й опрацьовувався із застосуванням комплексу методів: історико-генетичного, структурно-типологічного, аналізу, синтезу, описового та узагальнення. Історико-генетичний метод, аналітико-індуктивний за своєю сутністю й описовий за формою, використаний автором, забезпечив відтворення динаміки розвитку сатиричного видання у контексті соціальних процесів. Його застосування дозволило встановити причиново-наслідкові зв'язки, закономірності публіцистичного розвитку. Завдяки цьому методу в науковий обіг уведений багатий емпіричний матеріал, який може прислужитися іншим дослідникам сатиричної публіцистики на українських землях.

Викладення основного матеріалу дослідження. Українська сатирична журналістика на початку ХХ ст. була особливою творчою течією, яка поєднала переваги й особливості художньої й документальної форми відображення дійсності, витворивши особливий погляд на людину і суспільство. У цей час констатується процес формування системи її жанрових концептів – вербальних (віршованих і прозових) і зображальних, а також видавничих форматів.

Особливий характер мали сатиричні видання у віддалених від імперської столиці регіонах (Київ, Одеса, Харків), на що була низка причин: добре організований масовий революційний рух; сформований мистецький смак і розуміння тенденцій суспільного життя, солідарність митців із революційними масами; відкритість до пресових новацій на фоні «ретроградних стремлінь» столичної преси. Підтвердженням цього може слугувати багата типо-видова палітра української сатирично-гумористичної преси Києва початку ХХ ст., представлена газетами, журналами різної періодичності, листками; збірниками, альманахами, додатками до газет [5, с. 687].

Відповідно до сучасних підходів у класифікації друкованої періодики ДСТУ 3017–95 за матеріальною конструкцією диференціює чотири основних види періодичних видань: газету, журнал, бюлетень, календар. Газетою вважається аркушеве видання (у вигляді одного чи декількох аркушів встановленого формату). Під журналом розуміють зброшуроване видання (у вигляді блоку скріплених у корінці аркушів встановленого формату), в обкладинці або оправі. У випадках скріплення аркушів друкованого матеріалу

використовується термін «газетно-журнальне видання». [7, с. 19–24]. Тип видання в науковому дискурсі традиційно розглядається як поняття історично детерміноване й історично обмежене, що еволюціонує залежно від епохи побутування, отже, класифікація преси в різні історичні періоди модифікується за типологічними ознаками. Друковані періодичні видання початку ХХ ст. характеризувалися подібними до визначених сучасним стандартом ознаками, хоча чіткого розмежування у медіапрактиці не спостерігалось.

Журнали являли собою скріплені сторінки, що називалися тоді «зошитами» або «книжками». У щотижневій сатиричній газеті «Вихрь» містилося оголошення про передплату на журнал «Красный Факел», який був додатком до неї й виходив «щомісячно зошитами 12–16 сторінок» (Вихрь. – №5 – С. 4). В оголошенні про передплату на політично-науково-літературний місячник «Вільна Україна» у числі 7 газети «Волна» від 3 травня 1906 р. (с. 4) говорилося, що «книжка (журналу – прим. наша) має не більше 6 сторінок».

Проте, попри відсутність чіткості й послідовності в розмежуванні сатиричних форматів з огляду на ряд об'єктивних причин, неперехідне значення сатиричних видань полягає в тому, що саме завдяки появі спеціального типу видань сатира досягла не тільки найвищого ідейно-художнього підйому, а й певної легалізації в період революції 1905–1907 рр. [10, с. 142–143].

Період 1848–1904 рр. на Наддніпрянщині позначився найлютішими цензурними заборонами та утисками для української національної періодики, як, власне, й інших національних газет і журналів. Джерелом інформації для суспільства стають альманахи, збірники й календарі. Численні спроби заснування періодичних видань залишалися безрезультатними: у 1860 році студентами Київського університету К. Шейковським та П. Левицьким – тижневика «Голос», чернігівським учителем П. Кизимовським та службовцями О. Лазаревським і П. Маєвським – тижневика «Десна», харківським учителем Ф. Петропавловським – «Украинского вестника», у Полтаві Н. Злигостевою та О. Кониським – «Ниви» [11, с. 5]. Однак в умовах розгулу реакції й цензурних утисків публіцистична інформація доходила до читача завдяки альманахам, що уже здебільшого виходять українською мовою, знаменуючи українське національне відродження, збірникам та рукописним нелегальним журналам. Гострополітична за змістом, рукописна нелегальна журналістика виникла в Україні на початку 60-х років ХІХ ст. як єдино можлива у важких цензурних умовах форма спілкування з читачем. У 1861 р. вийшло кілька номерів журналу «Самостійне слово», який закликав слов'ян стати на захист українського народу. Після запровадження Валуєвського циркуляру, єдиним органом на східноукраїнських землях був рукописний нелегальний журнал «Помийниця», який протягом 1863–1864 рр. видавався студентами і випускниками Київського університету, що входили до складу напівлегальної організації української інтелігенції культурницького і суспільно-політичного спрямування «Громада» [1, с. 217]. Незважаючи на те, що журнал не залишив серйозного сліду ні в українській сатиричній журналістиці, ні в українському державотворчому процесі, він є одним із перших українських сатиричних часописів на східноукраїнських землях, оригінальним зразком рукописної журналістики гумористично-сатиричного характеру.

Піднесення національно-визвольної боротьби проти феодално-кріпосницького ладу в Росії зумовило активізацію виникнення журналістських видань на українських землях. Українська журналістика отримала журнал «Основа» (видавався в Петербурзі, 1861–1862 рр.) та деякі інші наукові журнали. Поступово сатиричні матеріали з'являються і в регіональних виданнях.

Важлива роль у публіцистичному процесі активізації українського національно-визвольного руху належала щотижневій газеті «Чернігівський листок», яку з 12 липня 1861 року почав видавати Л. Глібов. Попри залучення до роботи у газеті відомих діячів того часу: П. Куліша, О. Кониського, П. Кузьменка, П. Єфіменка, М. Вербицького, М. Номиса, О. Лазаревського, І. Андрущенко, переважна більшість матеріалів належала перу самого редактора, який до того ж виконував функції і кореспондента, і коректора, і кур'єра.

Помітним явищем на сторінках «Чернігівського листка» була соціальна сатира, що не суперечило природним нахилам байкарського таланту Л. Глібова. Однак, зважаючи на особливості життя в невеликому провінційному місті і тотальну контрольованість усіх сфер життя, автор змушений був вдаватися до сатири узагальненої, сатири на явища та особливих стилістичних прийомів, насамперед іронії. У четвертому номері (2 серпня 1861 року) він започаткував цикл нарисів «Нотатки простодушного», змальовуючи в них суспільні типи, представлені не лише в Чернігові, а й в усій Російській імперії: лікаря Образиніна, який отримує хабарі за «засвідчення нездібності нижчих чинів нести військову службу», пристава Михайлова, «пристрасного любителя усіляких приношень». Однак цикл не мав продовження, оскільки Л. Глібову було зроблено зауваження про неможливість таких гострих соціальних публікацій [13, с. 208–209]. До того ж, відповідно до положень Валуєвського циркуляру, газета не могла продовжувати друк матеріалів українською мовою. Тому указом чернігівського губернатора від 23 серпня 1863 року видання було припинено.

Не в кращих умовах знаходилися видавці й редактори інших друкованих періодичних видань, адже посилення реакції в Росії у зв'язку з польським повстанням 1863 р. викликало обмеження українського слова Валуєвським указом того ж року. Переслідування прогресивної думки, гоніння, репресії, фактична заборона української мови знову на тривалий час зупинили розвиток української журналістики на російській території України.

Проте сформованість об'єктивних суспільно-політичних, культурно-мистецьких, технічних передумов для зростання кількості періодичних видань на Наддніпрянщині уже неможливо було зупинити ніякими цензурними й іншими урядовими обмеженнями. На основі аналізу динаміки цього процесу в різних регіонах дослідники вказують на виникнення спеціалізованої періодики (сільськогосподарської, економічної, педагогічної тощо), а пізніше – і часописів, адресованих широкому загалу. Так, на Полтавщині у 1906 р. виходило загалом 18 видань, різних за тематичною спрямованістю: громадсько-політичні, молодіжні, науково-популярні, релігійні, літературно-мистецькі. У цей період переважали російськомовні часописи, хоча починають виходити й українською мовою – як вказує О. Сидоренко, «різночасово на Полтавщині видруковано й 30 назв україномовної періодики», 43 газети й журнали виходили двома мовами – українською й російською. З'являються на Полтавщині й гумористичні видання: «Благонамеренный полтавец», «Газета газет», «Гаудеамус». Перше виходило із підзаголовками: «Еженедельный журнал общественной сатиры», «Еженедельный художественный журнал общественной сатиры» (Полтава, 1906 р.). Друге – «Газета газет» – було додатком до газети «Полтавский вестник», мало підзаголовок «Орган всепартийный. Юмористическое иллюстрированное издание» (Полтава, 1906–1908 рр.). «Гаудеамус» визначав у підзаголовку свій напрям як «безтурботно-веселий» (Кременчук, 1917 р.) [16, с. 6–7].

Аналіз медійного дискурсу засвідчує домінування журнального сатиричного формату над газетним. Однією з причин цього стала відсутність професійних журналістських кадрів, які мали б змогу видавати щоденну газету. «Справжніх газетних робітників, – вказував Є. Чикаленко 1907 року, – між нами не було і жодного, були тільки такі, що пробували свої сили в місячних журналах» [20, с. 139]. Тому сатиричне видання у вигляді журналу стало ознакою часу.

Дослідники вказували, що особлива періодичність щотижневих видань, а також прив'язка до певного дня тижня (навіть із поправкою на затримку в дорозі до читача) сприяла у читача певній психології очікування [6, с. 146].

Нерідко підставою для віднесення періодичного видання до певного виду є його назва чи підзаголовок та офіційно закріплений за ним статус. Для періодичних видань XIX – початку XX ст. ці підстави, як вказують науковці [14], і ми погоджуємося, не є прийнятними, оскільки тоді не були розроблені термінологія й теоретичні питання класифікації, не завершився процес типологічної диференціації книги, альманаху, газети й журналу за зовнішніми типологічними ознаками. Це також було однією з причин однотипності форматів видань, розмірів набірної шпальти та засобів шрифтового, ілюстраційно-графічного оформлення [21, с. 5].

У періодичних видань різних регіонів цього періоду фіксуються випадки невідповідності назви і виду видання. І. Міляевич наводить свідчення за матеріалами архівних фондів Головного управління у справах друку того, що інколи журнал реєструвався як газета або видавалось свідоцтво на право видання бюлетеня, який насправді був журналом [14]. Літературно-науковий місячник «Нова громада» у номері за січень 1906 р. у розділі «Бібліографія» називає «Шершень» «гумористичною тижневою газетою» (кн. 1, с. 153). Очевидно, підставою цього стало нечітке розмежування цих типів – тижневої газети і щотижневого журналу. Тому у разі кваліфікації періодичних варто орієнтуватися не на назву видання чи офіційно закріплений за ним статус, а на комплекс типологічних ознак. Зрештою, дослідники по-різному формують масив типотформувальних ознак періодичних видань. Однак до основних серед них зазвичай відносять: цільове та соціальне призначення періодичного видання, його функції, тематику і цільову класифікацію, які, доповнюючи одна одну в характеристиці видань, інколи збігаються; читачську адресу видання; періодичність.

Серед сатиричних видань також переважали щотижневики як проміжна форма між щомісячним журналом та щоденною сатиричною газетою. Сучасники тоді визнавали, що саме таке видання сприяло наближенню журналів до життя, прискоренню реакції на актуальні події та водночас давали можливість поглибити відгуки на складну політичну кризу, що розвивалася в Російській імперії [12, с. 55].

С. Павленко писала, що комплекс сатиричних видань перших двох десятиліть XX століття був представлений переважно щотижневими журналами або газетами-журналами, які щорічно продукували 52 випуски за умови регулярного виходу в світ. Однак таких було зовсім небагато. На відміну від офіційної преси, яка могла розраховувати на часткове покриття фінансових витрат із бюджету держави, сатирична періодика була справою винятково приватною. Тому сатиричні видання могли мати видавця, який опікувався фінансовою та технічною стороною справи, та редактора, від якого залежав зміст і художній рівень видання. Інколи ці посади обіймала одна особа [15, с. 5].

Уже в другій половині XIX ст. видавці прагнули до забезпечення таких особливостей щотижневиків: наявності ілюстрацій як самостійних матеріалів; обов'язковості

белетристичного відділу; компілятивних оглядів публікацій за тиждень з різних суспільно-політичних питань; «газетної дешеvizни» видання [6, с. 146].

Н. Михайловський підкреслював: «Найважливіша відмінність між журналом і газетою полягає в тому, що перший створює читача, друга ж створюється читачами». Він вважав, що газеті не під силу таке завдання через її стислість, фрагментарність, «сиюминутність». Відштовхуючись від формулювання Б. Єсіна про те, що журнал покликаний насамперед формувати суспільну думку, а газета її відображати, А. Воронкевич особливою функцією щотижневих видань вважає підтримування суспільної свідомості, суспільної думки в певному напрямі [6, с. 145].

О. Бабишкін додатки у вигляді гумористичного кутка, недільного додатку, а переважно – у вигляді фейлетонів, що існували в деяких газетах, називав передісторією сатиричної преси. Сама ж її історія, на його думку, починалася із журналу «Шершень», що мав виразне політичне обличчя [2, с. 82].

Так звані «тонкі журнали» за типом ближчі до щотижневиків. Вони містять анонімні, підписані псевдонімами чи справжнім прізвищем автора (автонімом) прозаїчні, поетичні й іконографічні повідомлення різних жанрів. Предметом висвітлення у публіцистично загострених публікаціях у специфічній образній, нерідко латентній формі із використанням інакомовлення, натяків, інших прийомів літературного приховування висміюються й піддаються критиці соціально значущі явища суспільно-політичної, економічної, культурно-духовної й побутової сфер дійсності, які віджили й вступають у суперечність із загальними тенденціями розвитку, гальмують рух уперед [8, с. 146–147].

Сатиричний журнал набуває більш визначеного характеру, формуються характерні його особливості: періодичність, обсяг, наявність карикатур (які, однак, не мали самостійного значення, виступаючи лише ілюстраціями до текстів). Саме зображальні елементи (карикатури, шаржі, документальні фото з текстовками) відігравали особливу роль у реалізації функцій сатиричної публіцистики [3, с. 16, с. 10]. З технічного боку виникнення таких видань стало можливим завдяки запровадженню в друкарський процес ксилографії, яка давала можливість друкувати в один «прогін» і малюнки, і тексти. Ксилографією (від греч. *xylo* – «дерево» і *grapho* – «пишу, креслю») називається різновид графічного мистецтва, гравюра на дереві, гравіювання по дереву й відбиток на папері з дерев'яної друкарської форми. Він відноситься до техніки високого друку – вирізані заглиблення на дошці залишаються на відбитку білими, а фарбу наносять валиком на виступаючі частини форми, при переведенні на папір під тиском вона дає чорний тон [4].

Поняття «сатиричний журнал» по-різному визначається науковцями, однак усі визнають таку його обов'язкову умову, як єдність зображальної і вербальної складової. Під сатиричним журналом розуміємо друковане періодичне видання, що являє собою органічне поєднання (тематичне, жанрове, стилістичне, ідеологічне) вербальних і зображальних сатиричних жанрових конструктів, спрямованих на відображення суспільно-політичних реалій, формування громадської думки, формування й пропагування суспільних стандартів і суспільної поведінки [9, с. 191].

Результатом розвитку типологічного багатства стало виникнення тонкого сатиричного журналу, який продовжив еволюційний журнальний ряд від товстих журналів, потім щотижневиків – до тонких ілюстрованих сатиричних журналів. Періодичність їх виходу була різною (раз на тиждень; раз на два тижні; рідко – раз на місяць), однак простежувалася прив'язка до виходу у фіксований день тижня. Щотижнева періодичність забезпечувала

певний рівень оперативності, водночас визначала обсяг і формат вербальних і зображальних публікацій, формувала ефект очікування в читачів.

Достатньо повно виписана історія таких українських журнальних видань, як «Шершень» (1906 р.), «Хрін» (1908 р.), «Гедз» (1917–1918), «Будяк» (1917), «Реп'яхи» (1918) [9, с. 170–175, 178–185].

Про популярність журнального формату в сатиричній журналістиці свідчать дані і про нереалізовані проекти, що не вийшли навіть після отримання дозволу. Особливо помітне зростання кількості клопотань напередодні так званої «першої російської революції» [17, с. 183], що засвідчує зміну настроїв у суспільстві: сатирично-гумористичний щотижневик «Чміль» [18, с. 49], видання російською мовою («Нагайка», «Пчелка», «Рассвет»); не було задоволене клопотання про видання двотижневого гумористичного журналу «Характерник», який планувалося видавати у Києві з 1904 року [17, с. 16]. Крім того, у тогочасній пресі було надруковано звернення до письменників і художників із запрошенням взяти участь у підготовці до видання літературно-сатиричного двотижневика «Ціп», редактором-видавцем якого мав стати А. Шабленко. Проте в архівах не вдалося виявити ніяких згадок про наступні етапи організаційної діяльності [17, с. 38].

Попри домінування у сатиричній публіцистиці журнального формату, газетні видання все ж були представлені у різних регіонах тогочасної Російської імперії початку ХХ ст., до якої територіально належали й українські землі. Аналіз сатиричних газет засвідчує певну уніфікованість їхніх характеристик, що пояснюється співіснуванням у межах єдиного інформаційного простору й зверненням видавців до однакових техніко-технологічних засобів.

У 1906 р. у Полтаві виходила «Газета газет» (яку редакція називала «Органом всепартійним. Гумористичним ілюстрованим виданням») як додаток до газети «Полтавский вестник», 3 та 6–12 номери якої зберігаються в Російській національній бібліотеці (Санкт-Петербург) [16, с. 31]. З 1908 р. у Таврійській губернії упродовж півтора року виходило щотижневє сатиричне видання газетного типу – «Крымский шут» [19, с. 50], якому редакція дала таке визначення: «новая веселая, злободневная и иллюстрированная газета юморо-сатирическая и литературная». Того ж 1908 р. у Севастополі побачили світ 11 номерів «позапартійного періодичного суспільно-літературно-гумористичного журналу-газети» «Прожектор» [19, с. 50]. 1910 р. У Феодосії вийшло два номери газети гумору і сатири «Феодосийская жизнь». Є інформація і про «гумористичну газету в газеті» – на розворот підвалу «Голоса Феодосии» у 1913 р. друкувалася «Нова феодосійська, караїмо-єврейська, греко-російська суспільно-літературна газета курортно-чебуречного спрямування» – «Чебуреки». Таким чином, редакція задовольняла запити читача, обходячи необхідність отримувати окремий дозвіл на сатирично-гумористичне видання. Проте вийшло лише два таких випуски [19, с. 51]. Ще одним прикладом щотижневої сатирико-гумористичної ілюстрованої газети була «Одесситка», дозвіл на яку було отримано 4 травня 1906 року, а єдиний номер на чотирьох сторінках розміром 69 x 50 см вийшов 18 червня 1906 р.

Проте серед основних відмінностей сатиричної газети початку ХХ ст. як аркушевого видання від тонкого сатиричного журналу можна назвати: менший обсяг (переважно 4 сторінки); більший формат; інше, ніж у журналі, співвідношення вербального й зображального матеріалу із переважанням першого; менша роль кольору в оформленні, переважання чорно-білого зображення; менша вартість; тяжіння до більших за обсягом

публікацій, попри представленість широкої палітри сатиричних жанрів. Однак ще не можна було говорити про власне газетну верстку – подання матеріалу стовпчиками. Пізніше, наближаючись за композиційно-оформлювальними характеристиками до стандартів газетного видання, сатиричний газетний часопис втрачав виразно сатиричний зміст, розбавляючись іншими публікаціями.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у цьому науковому напрямі. Отже, попри відсутність на початку ХХ ст. чітких критеріїв для розмежування газет і журналів можна зазначати про існування самостійних видів друкованих ЗМІ – тонкого сатиричного журналу й щотижневої сатиричної газети, яка являла собою певною мірою перехідний вид друкованої сатири.

Сатиричний журнал на початку ХХ ст. був періодичним пресовим виданням, що являло собою органічне поєднання (тематичне, жанрове, стилістичне, ідеологічне) вербальних і зображальних сатиричних жанрових конструктів, спрямованих на відображення суспільно-політичних реалій, формування громадської думки, формування й пропагування суспільних стандартів і суспільної поведінки.

Сатирична ж газета розглядається нами як поєднання ознак тонких щотижневих сатиричних ілюстрованих журналів, доповнених рисами, властивими газетам (менший обсяг; більший формат; домінування текстового матеріалу над зображальним; переважання чорно-білого зображення; менша вартість; тяжіння до більших за обсягом публікацій). Однак з часом сатирична газета «розчиняється» у газетних виданнях загального змісту, які відводили певну частину своєї площі під сатиричні матеріали.

Більша популярність саме сатиричного ілюстрованого журналу визначалася рядом чинників, серед яких нами виокремлюються кадрові; технологічні, психологічні, типологічні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріюк Н. Журнал «Помишниця» (1863–1964 рр.) як джерело самокритики молодих діячів «Громади» Українська періодика : історія і сучасність : доп. та повідом. сьомої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 17–18 травня 2002 р. Львів, 2002. С. 217–220.
2. Бабишкін О. Сатиричний журнал «Шершень». Радянське літературознавство. Київ, 1959. № 4. С. 82–90.
3. Бережной А. Ф. Сатирическая журналистика : учебно-метод. пособие. С.-П. : Лаборатория оперативной печати ф-та журн. СПбГУ, 2004. 39 с.
4. Власов В. Г. Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства : в 10 т. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2004–2009. URL : www.slovari.yandex.ua/~книги/.../Ксилография/
5. Волобуєва А. М. Жанрова і тематична спрямованість сатирично-гумористичної преси Києва початку ХХ ст. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідом. восьмої Всеукр. наук.-теорет. конф. Львів, 2003. С. 686–690.
6. Воронкевич А. С. Русский еженедельник в начале XX века. Из истории русской журналистики начала XX века. М. : Изд-во МГУ, 1984. С. 140–159.
7. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види: Терміни та визначення. К. : Держстандарт України, 1995. 45 с.

8. Жуков В. Ю. Сатирические журналы периода первой русской революции как исторический источник. Новое о революции 1905–1907 гг. в России : межвуз. сборник. Л., 1989. С. 51–76.
9. Зикун Н. І. Сатирична публіцистика Наддніпрянщини в інформаційному просторі України: становлення, розвиток, жанрово-тематичні форми. К. : Алерта, 2015. 410 с.
10. Козловська І. Спектр жанрів сатири та їх індивідуальне наповнення в творчості Модеста Левицького. Сатира і гумор в українській літературній традиції : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (11–12 травня 1994 р.). Чернівці, 1994. С. 142–145.
11. Крупський І. В. Національно-патріотична журналістика України (друга половина XIX – перша чверть XX ст.). Львів : Світ, 1995. 184 с.
12. Мачинский В. Мелкие журналы. Современная жизнь. 1906. № 5. С. 55.
13. Михайлин І. Л. Історія української журналістики XIX століття: підручник. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 720 с.
14. Мілясевич І. В. Типологічні характеристики преси Волині XIX – початку XX століття. URL : istvolyn.info/index.php?option=com_content&view=article&id
15. Павленко С. Ф. Російська сатирична періодика перших двох десятиліть XX ст. К. : Логос, 2013. 95 с.
16. Періодичні видання Полтави та Полтавської губернії (1838–1917 pp.): список. Київ, 1996. 126 с.
17. Сидоренко О. Нездійснені видання : анотований покажчик нереалізованих проєктів україномовних періодичних видань кінця XIX – початку XX століття. Київ, 1989. 72 с.
18. Сидоренко О. Україномовна преса Росії (1905–1907 pp.) : анот. покажч. періодичних видань. Київ, 1987. 73 с.
19. Хоменок О. Дореволюционная сатирическая печать Таврической губернии (1838–1916): очерк истории и библиографический указатель. Одеса : АО БАХВА, 2003. 180 с.
20. Чикаленко Є. Спогади (уривки). Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку XX ст. К. : Дослідницький центр історії української преси, 2001. С. 137–160.
21. Черняков Б. Зростання та демократизація аудиторії як чинники розвитку типології ілюстрованих видань : матеріали до лекції. Київ, 2004. 24 с.

REFERENCES

1. Andriiuk N. Zhurnal «Pomyjnytsia» (1863–1964 rr.) iak dzherelo samokrytyky molodykh diiachiv «Hromady» Ukrain's'ka periodyka : istoriia i suchasnist' [Magazine «Pomyjnytsia» (1863–1964) as a source of self-criticism of young people «Hromada» Ukrainian periodicals: history and modern times] : Dop. ta povidom. s'omoi Vseukr. nauk.-teoret. konf., L'viv, 17–18 travnia 2002 r. L'viv, 2002. S. 217–220.
2. Babushkin O. Satyrychnyj zhurnal «Shershen'». Radians'ke literaturoznavstvo [Seductive Magazine «Shershen'». Soviet literary criticism]. Kyiv, 1959. № 4. S. 82–90.
3. Berezhnoj A. F. Satyrycheskaia zhurnalistyka: uchebno-metod. posobyie [Satirical journalism]. S.-P. : Laboratoriya operativnoy pechaty f-ta zhurn. SPbHU, 2004. 39 s.
4. Vlasov V. H. Novyj entsyklopedycheskyj slovar' yzobrazitel'noho yskusstva : V 10 t. Sankt-Peterburh : Azbuka-klassyka, 2004–2009. URL : www.slovari.yandex.ua/~knyhy/.../Ksylohrayfia/

5. Volobuieva A. M. Zhanrova i tematychna spriamovanist' satyrychno-humorystychnoi presy Kyieva pochatku KhKh st. Ukrains'ka periodyka: istoriia i suchasnist' [Genre and thematic orientation of the satirical-humorous press of Kyiv at the beginning of the twentieth century. Ukrainian Periodicals: History and Modernity] : dop. ta povidom. vos'moi Vseukr. nauk.-teoret. konf. L'viv, 2003. S. 686–690.
6. Voronkevych A. S. Russkyj ezhenedel'nyk v nachale KhKh veka. Yz ystoryy russkoj zhurnalistyky nachala XX veka [Russian weekly at the beginning of the twentieth century. From the history of Russian journalism at the beginning of the twentieth century]. M. : Yzd-vo MHU, 1984. S. 140–159.
7. DSTU 3017-95. Vydannia. Osnovni vydy: Terminy ta vyznachennia [Edition. Basic Types: Terms and Definitions]. K. : Derzhstandart Ukrainy, 1995. 45 s.
8. Zhukov V. Yu. Satyrycheskye zhurnaly peryoda pervoj russkoj revoliutsyy kak ystorycheskyj ystochnyk. Novoe o revoliutsyy 1905–1907 hh. v Rossyy: mezhvuz. sbornyk [Satirical magazines of the period of the first Russian revolution as a historical source]. L., 1989. S. 51–76.
9. Zykun N. I. Satyrychna publitsystyka Naddnyprianschyny v informatsijnomu prostori Ukrainy: stanovlennia, rozvytok, zhanrovo-tematychni formy [The satirical journalism of the Dnieper in the information space of Ukraine: the formation, development, genre and thematic forms]. K. : Alerta, 2015. 410 s.
10. Kozlovsk'ka I. Spektr zhanriv satyry ta ikh indyvidual'ne napovnennia v tvorchosti Modesta Levyts'koho. Satyra i humor v ukrains'kij literaturnij tradytsii : Materialy Vseukrains'koi naukovoï konferentsii (11–12 travnia 1994 r.) [The spectrum of satire genres and their individual content in the work of Modest Levytsky. Satire and humor in the Ukrainian literary tradition: Materials of the All-Ukrainian scientific conference]. Chernivtsi, 1994. S. 142–145.
11. Krups'kyj I. V. Natsional'no-patriotychna zhurnalistyka Ukrainy (druha polovyna XIX – persha chvert' XX st.) [National-patriotic journalism of Ukraine (second half of the nineteenth century - the first quarter of the twentieth century)]. L'viv : Svit, 1995. 184 s.
12. Machynskyj V. Melkye zhurnaly. Sovremennaia zhyn' [Small magazines. Modern life]. 1906. № 5. S. 55.
13. Mykhajlyn I. L. Istoriia ukrains'koi zhurnalistyky KhKh stolittia: pidruchnyk [History of Ukrainian journalism of the XIX century]. K. : Tsentr navchal'noi literatury, 2003. 720 s.
14. Miliasevych I. V. Typolohichni kharakterystyky presy Volyni KhKh – pochatku XX stolittia [Typological characteristics of the press of Volhynia of the 19th and early 20th centuries]. URL : istvolyn.info/index.php?option=com_content&view=article&id
15. Pavlenko S. F. Rosijs'ka satyrychna periodyka pershykh dvokh desiaty lit' XX st. [Russian satirical periodicals of the first two decades of the twentieth century]. K. : Lohos, 2013. 95 s.
16. Periodychni vydannia Poltavy ta Poltavs'koi hubernii (1838–1917 rr.) : spysok. [Periodicals of Poltava and Poltava province]. Kyiv, 1996. 126 s.
17. Sydorenko O. Nezdijsneni vydannia : anotovanyj pokazhchyk nerealizovanykh proektiv ukrainomovnykh periodychnykh vydan' kintsia XIX – pochatku XX stolittia [Unpublished editions: Annotated index of unrealized projects of Ukrainian-language periodicals of the end of the 19th and the beginning of the 20th century]. Kyiv, 1989. 72 s.
18. Sydorenko O. Ukrainomovna presa Rosii (1905–1907 rr.) : anot. pokazhch. periodychnykh vydan' [Ukrainian-language press of Russia]. Kyiv, 1987. 73 s.

19. Khomenok O. Dorevoliutsyonnaia satyrycheskaia pechat' Tavrycheskoj hubernyy (1838–1916): ocherk ystoryy y byblyohrafycheskyj ukazatel' [Pre-revolutionary satirical seal of the Taurida province (1838–1916): essay of history and bibliographic index]. Odessa : AO BAKhVA, 2003. 180 s.

20. Chykalenko Ye. Spohady (uryvky). Materialy z istorii natsional'noi zhurnalistyky Skhidnoi Ukrainy pochatku XX st. [Memories (excerpts). Materials on the history of national journalism in eastern Ukraine at the beginning of the twentieth century]. K. : Doslidnyts'kyj tsentr istorii ukrains'koi presy, 2001. S. 137–160.

21. Cherniakov B. Zrostannia ta demokratyzatsiia audytorii iak chynnyky rozvytku typolohii iliustrovanykh vydan': materialy do leksii [Growth and democratization of the audience as factors of the development of the typology of illustrated editions: materials for the lecture]. Kyiv, 2004. 24 s.

Zykun N. I., *Doctor of Social Communications Sciences, Associate professor, University of State Fiscal Service of Ukraine*

Magazine or newspaper: search for Ukrainian satirical journalism formats at the beginning of the twentieth century

The article deals with the process of formation of the publishing standards of satirical journalism at the beginning of the 20th century. The preconditions of the popularity of a thin illustrated satirical magazine are revealed. The existence of an independent type of printed satirical publication – a weekly satirical newspaper in the early twentieth century is substantiated. A weekly satirical newspaper combined feature combinations of the thin weekly satirical illustrated magazines, which are completed by characteristic features of newspapers. It is noted that over time, the satirical newspaper «dissolves» in newspaper editions of general content, in which a place for satirical materials was given.

Key words: *satirical journalism, satirical journal, weekly newspaper, satirical newspaper, satirical leaflet, satirical supplement to the newspaper.*

Стаття надійшла до редколегії 15 квітня 2019 р.